

J P Nyström firar 20-års jubileum

J P Nyströms har under 20 år gjort en nyårskonsert för ett fullsatt Blå Forell. Kommunbladet tackar J P Nyströms med en artikel som berättar om vår musikgrupp som är världsbäst i Norrbotten.

Foto: Lars Sundvall.

GÄLLIVARES
TONÅRSFLICKOR
DRICKER
INTE
MER ÄN MÄN!

Sidan 4

Nytt stjärnskott!

”Man är
väl karl...”

Sidan 11

**EXPANDUMS
ÖNSKELISTA**

10 önskeklappar
för utveckling
och tillväxt

Sidan 8-9

Koskullskulle fyller 100 år Sidan 10

Gällivare trakter...

Det har varit en trist höst i Gällivare. En knarkhärva har förgiftat stämningen i samhället. Unga människor har använt LSD - en drog som på 1970-talet dödade många stjärnor i musikgrupper. Familjer, vänner, bekanta och hela samhället känner en oerhörd sorg men också en ilska över att knarket finns i Gällivare. Det är därför så oerhört viktigt att visa att vi inte accepterar droger och att de som använt LSD måste åter komma tillbaka in i samhället. De får inte ställas utanför utan måste komma in i det vanliga samhällslivet.

Men det känns också oerhört orättvist när vi drabbades av nästa smäll. Dagens Nyheter, Expressen, NSD och NK skrev i braskande artiklar om att Gällivares tonårsflickor dricker mera än vuxna män. Journalisterna hade inte haft förmågan att läsa en forskarrapport och skapade en nyhet som var en lögn. Forskaren Mats Sonefors redovisar i Kommunbladet sina resultat som visar ett helt annat resultat än det tidningarna skrev om unga tonårsflickor.

Missbrukarna är ett fåtal, men vi drabbas av ett kollektivt straff av deras gärningar. Dessa fåtal missbru-

kare skapar en bild av vårt samhälle som vi alla drabbas av på ett negativt sätt.

Det är därför viktigt för mig att ta fram i kommunbladet de goda förebilderna i vårt samhälle. Unga idrottsstjärnor som Lina Andersson och Jennie Waara. Musiker som J P Nyströms och Michael Johansson. Författare som Kent Boklöv och Hilding Ollikanien. Tolle och Dick i UNF. De och många andra skapar det samhälle som jag är stolt över.

Nu stundar jul och nyårshelgen. Vi får våra julklappar och äter god julmat. Men när det är avklarat så finns det mycket att göra i Gällivare under helgen. Ut och träffa hemvändare. Lyssna på musik och se utställningar. Gympa i Sporthallen. Och fira nyår i Koskullskulle.

Vill du uppleva Gällivare på ett annorlunda sätt. GÅ in på våra hemsidor www.gellivare.se Chatta med kompisar från när och fjärran. Skriv ner dina tankar i gästboken eller klotterplanket. Vi har öppet 24 timmar varje dag! Du lär dig mycket om Gällivare på Internet.

Lars Israelsson

Gällivare satsar på ungdomar

Gällivare har drabbats av en knarkhärva bland ungdomar. Det är en mycket allvarlig situation för Gällivare när knarkmissbruket har fått en sådan spridning bland våra ungdomar, säger kommunalrådet Märit Palo. Hon har därför startat upp ett aktionsprogram för att sopa rent från droger bland de unga.

Hälsorådet, som består av personer från kommun och landsting, har fått i uppdrag att göra en inventering och att följa upp varje enskilt ärende i knarkhärvan. De ska kartlägga på vilket sätt samhället tillsammans med föräldrar och ungdomar kan agera mot knarket utifrån de lärdomar vi kan dra om eventuella misstag och missriktade insatser samt avsaknad av förhållningssätt. Hälsorådet kommer också att arbeta fram ett program för fortsatta ungdomsatsningar. Alla goda krafter som finns i vuxenvärlden skall mobiliseras. Föräldrar, föreningar, företagare och de fackliga organisationerna skall inbjudas till samråd för utforma krafttag mot hembränning och knarket.

Vi satsar redan nu på ge extra resurser till Stacken. En speciell tjänst som samordnare får Ungdomens hus. Ungdomens nykterhetsförbund kommer att ges möjlighet att upprusta Malmbergets gamla gymnastikbyggnad vid Centralskolan.

Märit Palo betonar att de närmaste årens ansträngningar ska syfta till att en gång för alla sopa rent med droger och missbruk bland våra ungdomar.

Gällivare fortsätter att klättra uppåt med nya satsningar på bl a Ungdomens hus Stacken.

Foto: Kjell E Lundberg

NY LEDAMOT I KOMMUNSTYRELSEN

Clary Persson (m) har valts in som ny ledamot i kommunstyrelsen. Hon efterträder Antero Ijäs. Clary Persson är född och uppvuxen i Vettasjärvi. Hon har arbetat i affär, kontor och hemtjänsten. Idag är hon egen företagare och har flyttat tillbaka till Vettasjärvi.

ANNA APELQVIST FICK MARTIN ISAKSSONS STIPENDIUM

Vid kulturnatten i Centralskolan utdelades det första stipendiet ur Martin Isakssons stipendiefond. Anna Apelqvist fick 5.000 kronor som en stimulans för hennes unga konstnärskap.

Anna Apelqvist fick Martin Isakssons stipendiet av Kerstin Pettersson från konstklubben.

Foto: Lars Sundvall

Alberts ortnamn

Albert Falck är ortnamnforskare och hans tankar kring ortnamnen kommer att finnas i kommunbladet

Jag skall nu försöka härleda betydelsen av några ortnamn som man möter längs V Ä G E N V Ä S T E R U T. Själva vägnamnet kom ju till under byggtiden på 1960-talet, och upphovet är Sveriges Television, som under de åren sände en populär Västernserie med just den titeln. Namnet blev etablerat och används flitigt idag av ortsborna, medan det officiella vägnumret (827) är okänt för de allra flesta. Lämpligt kan vara att börja med Luleluspen 'Östutloppet'. Det var härifrån man startade bygget av Vägen Västerut, Luleluspen hade ju väg långt tidigare och var även hållplats med samma namn på inlandsbanan. Namnet är sammansatt av lulep 'östra' och luspe 'utlopp'. Ordet lulep finns också i namnet Stuur Lulejaure 'Stora Östsjön'.

Det är vanligt att skriva själva ortnamnet med fet stil och betydelsen inom tecknen ' ' och ' ' och med kursiv stil.

Namnen Luspebryggan och Luspeforsen är exempel på ortnamn som är sammansatta av två språk, samiska och svenska. Detta är mycket vanligt inom Gällivare kommun, särskilt då sammansättningar mellan finska och samiska.

Stenudden har ett äldre samiskt namn Kierkenjarka liksom Storholmen som på samiska heter Stuorsuoloi.

Stáinas 'Gallkostället';

Stáinasjávrré 'Gallkosjön'.

Sjaunja har två tolkningar: Alt 1: 'stor, vidsträckt, enorm'; Alt 2: 'ragg, man';

Sjaunjaätno 'Storälven'; eller 'Raggälven'.

Ákkalluokta 'Gräsviken'

Ákkaljáhkká 'Gräsbäcken'

Alep Nábrretjáhkká 'Övre Näverfjället'

Lulep Nábrretjáhkká 'Östra Näverfjället'

Nábrreluokta 'Näverviken', nábrre är det yttersta tunna skiktet av nävret.

jávrrásj betyder (liten) sjö.

Sarvesjávrrásj 'Lilla Rentjursjön',

Vuolep Áhpojávrré 'Nedre Myrsjön';

Áhpovárre 'Myrberget';

Tjálmevárre 'Sundberget';

Pajep Áhpojávrré 'Övre Myrsjön'.

Betydelsen av Karmas är okänd.

Tjålloiluokta 'Tarmviken'.

Kukkesluokta 'Långviken' (=Guhkesluokta).

De båda fjällnamnen Ánuttjáhkká 'Anundfjället' och Ippátjáhkká 'Ebbafjället' är exempel på hur personnamn kan ingå i ett ortnamn.

Ruokto 'Hemmet' el. 'Hemmaplatsen';

Jaurekaska 'Sjömellan' med betydelsen fastland mellan sjöar.

Kirjaluokta 'Fläckviken' stavas på vissa kartor Girjjaluokta.

Björkudden har ett äldre samiskt namn med samma betydelse, Sákenjarka eller Soagenjargga (alltså 'Björkudden').

Saltoluokta betyder helt enkelt 'Saltviken' och platsen har varit och är en viktig anhalt och bo- och depåplats.

Kebnats (som även stavas Gäbnasj) betyder 'Lillkitteln'.

Juobmotjáhkká 'Fjällängssyrefjället';

Tarvasvarasj 'Lilla Tjärvedsberget'.

Stora Sjöfallet är ett av de få svenska ortnamnen. Namnet har kommit med turisterna och är alltså bara drygt ett hundra år gammalt. Äldre samiska namn är Stuur Muorkekártje och Stuur Muorakit 'Storträdsplatsen'. Kártjevuolle, som kan

översättas med 'Fallnedan', avser området nedanför fallet. Kártjejaure 'Fallsjön'.

Langas är ett nordiskt lånord, som kan översättas 'Långsjön'.

I nästa nummer fortsätter resan med ortnamn längs Vägen Västerut.

Foto: Lars Sundvall

Gällivares tonårsflickor super inte mer än svenska män

Under 1995/96 kom det upprepade rapporter om en ökad konsumtion av illegal sprit bland ungdomar i Sverige. Socialdepartementet ansåg att det krävdes åtgärder för att stoppa denna konsumtion och inbjöd landets polisdistrikt att starta upp projekt.

Gällivare polisdistrikt ansökte om att få deltaga och utsågs till en av tio orter i landet. Syftet med projektet är att höja debutåldern för alkohol, förändra attityderna till olovlig hantering av sprit samt att minska hembränningen.

Hälsorådet som består av personer från kommunen, landstinget samt polisen har under 1996-1997 startat upp ett intensivt program för att bli a stoppa produktion av illegal sprit. Åtgärderna har varit framgångsrika och många hembrännare har avslöjats. Gällivares polisdistrikt har blivit känd i hela landet för sitt arbete att stoppa produktion av illegal sprit.

Ett annat resultat av polisens arbete är att en LSD-härva har avslöjats under hösten.

Ungdomsrådet i Gällivare har samtidigt arbetat med en kampanj ungdom mot droger. Ungdomar har förbundet sig att säga nej till droger och en mängd aktiviteter har anordnats för de som är med i ungdom mot droger. Kampanjen har blivit en succé och fortsätter för att få ännu fler ungdomar att säga nej till droger.

Vad tycker Malmfältsbor om illegal sprit?

Ett av syftet med projektet är att förändra attityderna till olovlig hantering av sprit. En forskare, Mats Sonefors, vid Stockholms universitet/Brottsförebyggande Rådet har fått i uppdrag att undersöka åsikter om alkohol och alkoholvanor. En enkät har utsänts till 400 vuxna män i Gällivare resp Kiruna, sammanlagt 800 personer. 55 % av de 800 personerna svarade på enkäten. En annan enkät sändes till elever i årskurs 9 i Gällivare (201 elever) och Kiruna (311 elever). 86 % av alla elever i Gällivare och 52 % av eleverna i Kiruna svarade på enkäten.

Hur betraktar ungdomarna hanteringen av illegal sprit?

Ungdomar ser minst strängt på storskalig hembränning där sprit

ten säljs på skolgårdar och mest strängt på storskalig hembränning med försäljning till vuxna på arbetsplatser. Hälften av ungdomarna anser att försäljning av hembränt på skolgårdar ej ska medföra något straff.

Det bör noteras att 90 % av de vuxna männen anser att det bör resultera i fängelse.

Hur får ungdomar tag i illegal sprit?

Hembränt sprit skaffas oftast genom kamrater som kände en hembrännare. 22 % av ungdomarna köpte direkt från en langare.

Första gången - vilken ålder?
Debuten sker oftast vid 14 års ålder. Det är oftast folköl som är premiärdrucken i Gällivare. Kirunas ungdom premiärdruck är sprit.

Hur mycket dricker ungdomar?

I massmedia har det funnits artiklar med att Gällivares unga flickor dricker mer än vuxna män. Mats Sonefors, forskaren som gjort och bearbetat enkäten, har därför till kommunbladets läsare skrivit följande;

"Pressen har felaktigt återgett inehållet i min undersökning av drickandet i Gällivare kommun. Jag vill därför lämna de korrekta siffrorna. Flickor i årskurs nio dricker inte som påstått dubbelt så mycket som vuxna män i riket, deras konsumtion är istället ca. 1/3 av rikets vuxna män.

Det fel pressen gjort är att man jämfört flickornas totala årskonsumtion, av såväl sprit, vin som öl, med de vuxna människors årskonsumtion av starksprit. I min rapport har jag inte jämfört konsumtionen hos vuxna män med elever i årskurs nio, men

Polisens arbete med att stoppa hembrännarna har varit framgångsrikt i Gällivare. Foto: Lars Sundvall.

Tabell 1. Genomsnittlig årskonsumtion av starksprit i liter 100% alkohol. Uppgifterna gäller pojkar och flickor i årskurs nio (Projekt Greppa, CAN nr 31 -96) samt vuxna män i såväl Gällivare som Riket (Projekt Greppa, TEMO -96, KALK).

Genomsnittlig årskonsumtion	GÄLLIVARE			RIKET		
	Pojkar	Flickor	Män	Pojkar	Flickor	Män
Sprit	0,7	0,8	2,0	-	-	1,4
All alkohol	2,7	3,7	-	3,0	1,7	10,0

siffrorna är de följande:

Uppgifterna blir lättare att tolka om man vet att 10 liter 100% alkohol per år motsvarar 0,5 liter starksprit per vecka, medan 4 liter 100% alkohol per år motsvarar ca 0,2 liter starksprit per vecka.

Det framgår alltså tydligt att flickorna har en väsentligt lägre konsumtion än de vuxna männen.

Däremot har flickorna dubbelt så stor genomsnittlig konsumtion som flickorna i riket, men det måste tolkas försiktigt. En närmare granskning visar att 50% av flickorna ej dricker alkohol, 26% dricker alkohol i en mängd som motsvarar 0,01-0,2 liter starksprit per vecka. Det högre medelvärdet beror på en mindre grupp som dricker alkohol i en mängd

motsvarande 0,5-1,7 liter starksprit per vecka, i huvudsak sprit och folköl. Av dessa uppger 4 flickor en konsumtion motsvarande 1-1,7 liter starksprit per vecka. Medelvärdet har samma egenskaper som människor, de påverkas mer av hög konsumtion."

J P Nyströms jubilerar som heltidsmusiker

J P Nyströms firar i år 20-årsjubileum. "Världens bästa folkmusikorkester i Norrbotten", säger de skämtsamt om sig själva. Detta sedan Norrlåtar och Bodil Bensons mer eller mindre lagt av. Vi som under Kulturnatten i Gällivare satt och lyssnade på dem håller med. Den publikkontakt de skapar är helt unik och deras musik är ett fyrverkeri av rytm och teknik. För malmfältsbor och tornedalningar råder ingen tvekan: J P Nyströms är världsbäst i Norrbotten!

Det var i slutet av 50-talet och åren framåt som gruppen J P Nyströms anlades. Fast det hade spelarna nytta av att stimulera arbetarna till vetliga sysselsättningar på fritiden. Många av de starka personligheter som lämnat mellan-Sveriges gruvor och flyttat till Malmberget utvecklade musiklivet. -Till Malmberget kom dalaspelmän från Hedemoratrakten, frälsnings-soldater med sin hornmusik, rallare, vissångare från Tornedalen, fiolspelare från kusten och drag-spelare från Amerika, berättar Svante Lindqvist. Första orkestern som bildades var PLS, På Lediga Stunder. 1903 blev den stomme i Malmbergets musiksällskap. - När vi växte upp fanns både symfoniorkester och ungdomsorkester. Dirigenterna var delvis avlönade av Bolaget, eftersom de såg att musiken var en positiv kraft i samhället. Både jag och Svante kom med som fiolspelare i

Malmbergets musikrötter

Den ursprungliga kvintetten Svante Lindqvist, Mats Olausson, Göran Eriksson, Olov Falck och lillebror Markus har alltid känt varandra. De var kompisar på gymnasiet och började ungefär samtidigt visa intresse för musik. Det var något helt naturligt. Malmbergets musikaliska

1978 J P Nyströms i halvlångt Beatles-hår med dräkt från Överkalix. Foto: Albert Falck.

rötter sträcker sig långt bak i tiden, ända till järnvägens och järnmalmens barndom. Då insåg gruvbolagets mäktiga chefer att man hade nytta av att stimulera arbetarna till vetliga sysselsättningar på fritiden. Många av de starka personligheter som lämnat mellan-Sveriges gruvor och flyttat till Malmberget utvecklade musiklivet.

Till Malmberget kom dalaspelmän från Hedemoratrakten, frälsnings-soldater med sin hornmusik, rallare, vissångare från Tornedalen, fiolspelare från kusten och drag-spelare från Amerika, berättar Svante Lindqvist.

Första orkestern som bildades var PLS, På Lediga Stunder. 1903 blev den stomme i Malmbergets musiksällskap.

När vi växte upp fanns både symfoniorkester och ungdomsorkester. Dirigenterna var delvis avlönade av Bolaget, eftersom de såg att musiken var en positiv kraft i samhället. Både jag och Svante kom med som fiolspelare i

ungdomsorkestern, senare i stora orkestern efter läro-åren i ABF's musikskola. Carl Lagerqvist var lärare där och det kanske förklarar varför vi och så småningom också de andra kom att spela fiol, berättar Göran Eriksson, basist i gänget.

Carl Lagerqvist spelade även till folkdansarna Gällmalaget. 1974 firade dansarna 10-årsjubileum och lagom till dess hade "Calle" lyckats få med sina fem unga fiolspelare Markus, Olov, Göran, Mats och Svante, då i ålder från tolv till 16 år. På det första officiella tidningsfotot av det som senare ska bli J P Nyströms ler gruppen se-gervisst mot framtiden i halvlångt Beatles-hår med lugg.

Sug och tryck-skola

Det var den verkliga folkmusikskolan där vi lärde oss att ha fart på stråkarna. Takten var det också noga med. Den måste ha både sug och tryck för att inspirera dansarna, berättar de i dag

mogna männen i J P Nyströms. Trots 40 års heltidsjobb i gruvan hade "musiker" som titel i telefonkatalogen. Kom sig att han börjat spela och lyssnade intresserat när han berättade. Efter en spelkurs för Sven och Tore Hårdelin fick jag rådet att inte hämma dem utan att söka upp Norrbottens-musik hos våra spelemän. Det gjorde att jag tog mig till gamla gubbar och gummor och spelade in deras berättelser och musik. Efteråt har jag tänkt "att man tordes!" Jag var 16 år och de många gånger äldre. Jag lärde mig att aldrig ringa i förväg utan att bara stolpa in. Där fick jag genast kontakt. Det var som om de bara satt och väntade på att äntligen få träffa någon som hade samma "kod" som de, sade Svante Lindqvist.

J P Nyströms föds

På 70-talet gick det en väg av intresse för folkmusik genom världen. Norrlåtar hade bildats 1974 och var redan stora. Det var som om länet gick och väntade på att en ny grupp skulle framträda och varför då inte ett gäng från Malmberget? Efter alla år med lokala spelningar hade ungdomarnas repertoar växt och de hade noterat att de som kom och lyssnade på dem gillade deras stil. 1977 insåg kvintetten att de inte längre var några nybörjare. När bröderna Falcks faster Hildur i Svappavaara fick höra att pojkarna behövde en tramp-

första gång. Arrangemanget drog fulla hus och fick avslutas med flera extranummer. Den andra spelningen hölls i Museet i Luleå, där en utställning med en Malmbergs-konstnär skulle öppnas. Någon person från teve råkade vara närvarande och bad att få göra ett program med dem. Dessförinnan hade de hunnit medverka i en direktsändning i radio från Jokkmokks marknad. J P Nyströms insåg att de gott kunde mäta sig med andra folkmusikgrupper och säkerheten på scenen växte.

Folkmusik och balett

Flera viktiga steg, musikaliskt som dansanta, togs 1984 när J P Nyströms tillfrågades om de kunde ställa upp och spela till Cullbergbaletten. Mats Ek hade råkat lyssna till Nyströmarna och nu ville han göra en föreställning i folkton till levande musik. För baletten skulle detta bli något helt nytt. De hade tidigare enbart dansat till inspelad musik. Långträdare med rekvisita och bussar med dansare kom till Malmbergets Folkets Hus.

Vid premiären av På Norrbotten var stora delar av kultur-Sverige på plats. Veckan därpå kom intresserade från hela länet i fullastade bussar till det historiska evenemanget. Det är nu som tornedalningen Anders Aasa kommer med i gänget, då man ville utöka orkesterklängen med flöjt. Att se de sex spelmännen i näbbstövlar och rutiga skjortor dra igång med Carl Lagerqvists melodi På Norrbotten samtidigt som de klassiskt skolade balettdansarna svävade ut på scenen är ett oförglömligt minne. Vår musik och våra musikanter dög att matcha den

Cullbergbaletten "På Norrbotten" med musik av J P Nyströms.

Foto : L. Leslie-Spinks

kanske mest exklusiva yttningen av storstädernas finkultur!

Heltidsmusiker

Spelningarna utsträcktes snart från länet till hela landet och har i dag utvidgats till att omfatta hela jorden. J P Nyströms har alltid varit professionella musiker, men det är först nu, efter 19 år, de beslutat sig för att bli heltidsmusiker.

- När alla andra spelgäng verkar ha lagt av måste vi hålla fanan högt. Så känns det som om vi måste prova något vi annars skulle ångra att vi inte gjort. Tidigare besökte vi bara de stora platserna. Vi åkte förbi byar med spännande namn som Nattavaara, Ullatti, och tänkte att varför spelar vi inte där? Blå Forell, Ebeneser, Folkets Hus är egentligen akustiskt fel lokaler för oss. Det är i hembygdsgårdar vår musik hör hemma och nu har vi möjlighet att besöka dem. I veckan har vi även varit ute i skolor och

där blivit rejält överaskade.

Vi trodde att vår musik inte riktigt skulle gå hem hos högstadieeleverna, men där bedrog vi oss. Det har blivit bättre och bättre för var skola vi besökt. Kullen, Hedskolan, Puoltikasvaara, Hakkas - där kom förresten en elev efteråt fram och tackade för en bra föreställning! Sânt känns fint. Vi skulle vilja att några av de ungdomar vi mött skulle inspireras att ta över efter oss. Hittills är det bara en flickgrupp i Ängelholm, Skåne, som lärt sig våra låtar och försöker spela som vi. Varför kommer det inte fram några nya folkmusikband i Norrbotten? funderar Svante Lindqvist.

Vad är det bästa med J P Nyströms?

Att J P Nyströms är populära på hemmaplan märktes vid spelningarna i Gällivare museum och Nattavaara hembygdsgård.

Fullt med folk som lyssnade, skrattade, stam-

pade takt och trivdes med de fyra malmfältssönerna. Sedan några år tillbaka har Olov Falck lämnat gruppen för att syssla med annat. Efter konserterna svarade några bland publiken på frågan: Vad är det bästa med J P Nyströms?

Bengt Martinsson, dansledare, musikforskare: Stor orkesterdisciplin parad med viss ödmjukhet. En spelglädje som även gör lyssnaren glad.

Albert Falck, förälder: Att de spelar musik vi känner igen, som tillhör oss. Deras förmåga att få kontakt med publiken.

Helen och Lars Parfa: Spelglädjen! Vi har nog varit på alla deras konserter och följt pojkarnas utveckling. De har blivit mer lediga nu, har stor scenvana. Ändå är de helt vanliga som du och jag. Allt de gör är så bra!

Stig Pettersson, konstnär: Man blir glad men samtidigt nostalgisk i överkant när man ser och hör dem. Eftersom mitt hjärta är större än min hjärna ser jag

bilder från tiden när de var med i Gällmalaget. En gång var vi i Norge på turné och jag minns att jag plötsligt upptäckte Göran. Han kommer att bli något! tänkte jag, och i kväll vet jag att jag hade rätt!

Hilding Ollikainen, gruvarbetare, författare: Deras musik, speciellt då de spelar de mer stilla låtarna. Den ensamma fiolen där sedan gitarren kommer till är något sagolikt att höra. **Lennart Persson**, konstnär, fru **Elsa**: Deras sätt att få med publiken och att de kan vara både allvarliga och roliga. Vi har lyssnat på dem i radio men aldrig haft tillfälle att se dem direkt. Vi uppskattar mycket att de kom till Nattavaara. **Astrid Westerlund**, Nattavaara: Att de är så roliga,

Publiken var glada över att J P Nyström kom till Nattavaara.

så naturliga. De är mycket bra. Jag ångrar då inte att jag gick hit.

Av de tillfrågades reaktioner framgår att de fyra musikernas scenpersonligheter är så starka att man nästan glömmer att de är ypperliga musiker. När deras fyra fioler förenas i Carl Lagerqvists långsamma polska På

Norrbotten är det med en själs samstämmighet i styrka och rytm. När polkan från Pite-toppen 1880 rivs av i rasande tempo trampar alla fötter under bord och stolar och den lilla 3-åringen i mammas famn gungar rytmiskt. När vemodet får tala i Pikku valssi sörjer alla inte bara Vifast Björklund utan även var sin avliden. Mats Olaussons uteblivna triangelslag, Markus Falcks suggestiva skröna om mänsklighetens första melodi, Göran Erikssons märkliga förvandling till Malmfältens Karl Gerhard och Svante Lindqvists vackra föredragning av den egna visan Min längtan den är större än jag tror är kryddor i en anrättning som bara kan lagas av verkliga artister.

J P Nyströms är inte bara en folkmusikgrupp.

Marcus Falck.

Göran Eriksson.

Svante Lindqvist.

De är en helhetsupplevelse av musikalitet, humor och allvar. När de spelar vår musik känner vi hur bra vi är. När vi går hem i vintermörkret är vi stolta över att vara norrbottningar. Att få erfara den känslan är för mig det bästa med J P Nyströms. Du som vill uppleva J P Nyströms - kom till deras nyårskonserter lördag den 27 december kl 19.00 i Gällivare Folkets Hus.

Sibylla Niemi

Erilansskrivare och kulturkonsument i Pajala.

Fakta:

J P Nyströms finns dokumenterat på fem LP-skivor: Låtar i Norrbotten 1981, Kallvattudans 82, På Norrbotten 86, Vårvinter 87, Tre bröder . 1997 har en samlings-CD J P Nyströms gets ut samt en CD BUS med folkdansmusik avsedd för Barn- och UngdomsSektioner inom ungdomsringen.

Läs om Folkmusiken i Norrbotten i Norrbottens Hembygdsförbunds årsbok 1990. Författare: Lars Hedström, Svante Lindqvist.

Mats Olausson.

Önskelista

10 önskeklappar för utveckling och tillväxt

Inför julen är önskelistor något högaktuellt. Därför tar vi som arbetar med att utveckla näringslivet i Gällivare tillfället i akt att upprätta en alldeles egen önskelista.

Först några mjuka klappar...

Mjuka klappar brukar inte vara lika uppskattade som hårda klappar men ofta är det just dom som vi har verklig nytta av.

1. Vi önskar oss en bättre bild av Gällivare i Gällivare.

Vi ser på oss själva och den kommun vi lever i med alldeles för negativa ögon. Visst har vi en del problem, men i ett vidare perspektiv har vi en bra kommun med stora möjligheter och många unika fördelar.

2. Vi önskar oss en minskad arbetslöshet och fler jobb till ungdomar.

Ungdomen är vår framtid. Därför behöver vi skapa fler jobb främst till ungdomar. Här behövs nytänkande och kanske nya former för anställning som leder till fast arbete.

3. Vi önskar oss att ännu fler företag startas och etableras.

I Gällivare har vi haft en uppgång under det senaste halvåret när det gäller nystartade företag. Vi hoppas att den uppgången förstärks och att vi får se ännu fler nya företag etableras.

4. Vi önskar oss en ökad satsning på kompetens.

För att företagen skall bli starkare och konkurrenskraftigare behöver vi öka den lokala kompetensen. Ny teknik ställer allt högre krav på varje enskild medarbetare.

5. Vi önskar fler exportframgångar för våra företag.

Grunden till hela samhället är företag som exporterar varor och tjänster utanför Gällivare. LKAB och Aitik/Boliden är fortfarande vår framgångsrika basnäring och de investerar friskt i framtiden.

Men även andra, som t.ex. Aimpoint och Miwana, når exportframgångar och vi hoppas att det blir ännu fler.

...och så de hårda klapparna.

Gällivare blir alltmer beroende av vad som händer i omvärlden.

Nu talas det allt oftare om uppgångar och positiva trender. Vi måste hela tiden

följa utvecklingen och själva anpassa oss till de villkor som gäller. Men visst måste vi även här få önska oss en del;

6. Vi önskar oss bättre och billigare flygkommunikationer.

Flyget har en avgörande betydelse för utvecklingen av vårt näringsliv. Bättre kommunikationer och lägre priser kommer därför överst på önskelistan över hårda klappar.

7. Vi önskar oss en bättre regionalpolitik.

Dagens urvattnade regionalpolitik har gjort situationen problematisk för Norrlands inlandkommuner, så även för Gällivare. Här önskar vi ett trendbrott och fler kloka satsningar som leder till utveckling av regionen.

8. Vi önskar oss en starkare position som utvecklingsort.

Bilden av Gällivare är idag mer positiv utanför Gällivare än i Gällivare. Vi önskar dock att positionen som ett regionalt handels- och utvecklingscentra ska förstärkas.

9. Vi önskar oss framgång för våra högskolesatsningar.

Vi arbetar med att etablera två högskoleutbildningar i Gällivare; Medicin-

teknisk och "Euro Ski University". Vi önskar att dessa satsningar ska nå framgång och etableras före sekelskiftet.

10. Vi önskar oss ett uppsving för turistnäringen.

Turister ser inga kommungränser. Därför behöver vi bli bättre på att samarbeta, paketera och sälja våra turistprodukter. Omvärldsfaktorer har under senare år påverkat branschen negativt. Här hoppas vi på en vändning och att turismen får ett uppsving.

Gemensamt mål.

Slutligen har vi dock sparat en önskan om att vi blir ännu bättre i vår samverkan mellan näringsliv och kommun. Vi behöver en gemensam vision, som vi alla kan enas om och satsa våra krafter på att uppnå.

Speciellt ungdomar behöver hopp och drömmar inför 2000-talet.

Roland Carlsson, Expandum AB

Gällivare – Gruvnäringens huvudstad i Europa!

Gällivare vilar just nu på en stabil grund. Vår basnäring, LKAB och Aitik/Boliden investerar friskt för framtiden. Inom båda företagen råder en stark optimism och man planerar för en verksamhet långt in på 2000-talet.

Gällivare är störst i Europa när det handlar om att flytta berg. Dessutom är både LKAB, Malmberget och Aitik/Boliden inne i en stark investeringsfas.

LKAB har under det gångna året beslutat investera över 1 miljard i ny huvudnivå, ombyggnad av bangård samt hematitbrytning i Malmbergsgruvan.

Ute i Aitik har Boliden under det gångna året köpt gruvmaskiner för drygt 100 miljoner. Bland annat i en av världens största lingrövar. Dessutom har man satsat cirka 25 miljoner i ett utvecklingsprogram.

Ny teknik och effektiv produktion har gjort båda företagen allt konkurrenskraftigare. Under de senaste åren har man höjt produktionstakten och vid LKAB, Malmberget har flera

produktionsrekord slagits under de senaste åren.

LKAB, Malmberget har lämnat in en så kallad koncessionsansökan för ett nytt pelletsverk. Bli det bygget av kommer det medföra en mindre byggboom i kommunen. Dessutom innebär det att företaget ytterligare kan höja produktionstakten.

Tyvär innebär effektiviseringarna att det knappast blir frågan om några helt nya jobb vid gruvföretagen. Men vid så stora företag finns det alltid ett behov av nya duktiga medarbetare, bland annat för att ersätta personer som går i pension. Har man en bra utbildning i botten ökar chansen till anställning hos de högteknologiska gruv- och malmförädlingsföretagen.

Avancerad teknik och processtyrning har gjort LKAB, Malmberget allt starkare.

Nyttillskott som ökar effektiviteten vid Aitikgruvan; En av världens största lingrövar.

Unikt lärlingsprojekt startas i Gällivare!

Roland Carlsson, Expandum AB
Projektet Lärning 100* är ett nysätt för små och medelstora företag att rekrytera nya medarbetare bland Gällivares arbetsugna unga invånare.

Företagarna som driver projektet hoppas att de sista hindren ska vara undanröja idagarna och att projektet kan komma igång direkt efter årsskiftet.

Då kostnaderna delas mellan företaget och samhället ges företagen bättre förutsättningar att anställa och utbilda ungdomar i åldern 18-25 år.

Syftet är att lärlingen efter lärlings-tiden skall erhålla ett fortsatt arbete i det företag där han eller hon arbetat och utbildat sig.

Lärlingstiden är upp till två år och innehåller förutom utbildningen inom företaget även speciella utbildningsinsatser som är viktiga för att lärlingen skall "lära sig jobbet". Roland Carlsson, Expandum AB.

Projektet har i första hand samarbetat med Metall- och Handelsfacken och därför kommer de första lärlingsjobben att finnas hos företag med avtal knutna till dessa fack. Förhoppningsvis kommer samarbetet även att innefatta andra fack under våren.

*Lärning 100

Namnet kommer av att projektet har som målsättning att skapa 100-lärlingsjobb i Gällivare. Målet är att huvuddelen av dessa ska få fast arbete efter lärlingperioden.

Projektet är ett samverkansprojekt mellan Företagarna, Gällivare kommun, fackliga organisationer och arbetsförmedlingen.

Projektet riktar sig till;

- Företag med behov av att växa.
- Företag som vill höja kompetensen inom något område.
- Företag som har svårt för att anställa pga av nuvarande anställnings- och lönevillkor.
- Företag med äldreavgångar inom ett par år.
- Företag som vill ge ungdomar i Gällivare en chans... m.fl.

Koskullskulle fyller 100 år

1898 byggdes järnvägen till den gamla malmfyndigheten som kallades Koskulls kullar. Gruvdriften tog nu fart på allvar och folk strömmade till från Nordens alla hörn. Man inrättade en stadsplan och folk fick möjligheten att lägga grunden till sina nya hem i den lappländska vildmarken. Sedan dess har generationerna avlöst varandra, barn har vuxit upp, några har flyttat ut i världen och nya familjer har flyttat in till Koskullskulle som samhället kom att kallas. Den ursprungliga bebyggelsen i Koskullskulle har bevarats. Det är endast bebyggelsen närmast gruvan som försvunnit och järnvägsstationen som flyttat hemifrån. "Kullen" har under de gångna åren övervunnit alla svårigheter med depressioner och sjunkande malmpriser, problem med närheten till gruvområdet och avståndet till världen.

Under 1998 firar Koskullskulle sina 100 år med mängder av arrangemang: Nyårsafton blir inledningen till fest-

ligheterna under 1998. Det bjuds på

- en revy i Myran.
- Snölabyrnten invigs (Sveriges största?), invigningstal och
- fyrverkeri kl 21.00 så att alla kan vara med.

Nautanenloppet för 75:e gången

Sista helgen i mars arrangeras Nautanenloppet för 75:e gången. Denna gång, som blir en alldeles unik tillställning, öppnas möjligheten för alla Kullebor att delta i denna jubileumsspecial. Alla som någon gång bott i Koskullskulle och fyller 35 år eller mer under 1998 är varmt välkomna att delta.

Gästabud i juni

Jubileumsårets festligheter trappas under våren upp för att under en junivecka explodera i festligheter. Det blir arrangemang och utställningar av alla de fantastiska former. Musik i alla toner, dans i gamla Folkets Hus kanske blir verklighet, barnkul och ett stort gästabud. Till ett gästabud behöver man gäster, Denna vecka blir hemvärdarvecka för alla Kullebor i förskingringen. Under dessa dagar kommer vi även ordna med tågtransporter från Gällivare, erbjuda guidade turer till gruvorna i omgivningen, anlägga en kulturstig för besökarna, ordna tävlingar och kanske göra det möjligt att beskåda Koskullskulle och midnattssolen från luftballong.

Efterlysning av utflyttade Kullebor

Om du har adresser på utflyttade Kullebor vill vi att du skickar dem till Kos AIF Granitvägen 7 983 41 Koskullskulle. Tel 0970-30794, 30410

där jag skriver detta ligger boken "Mannen som kunde tala med hästar". Se där! en bestseller år 1997 med samma tema som mängder av bibliska berättelser. Jag har inte läst ut den så jag vet inte vad de inblandade väljer - om det skall bli en tragedi eller ett klassiskt drama.

Men kan man välja? Visst! säger Sartre. Nix säger Hjalmar Söderberg och Swedenborg säger: "När människan tror sig ha valt av egen vilja - då styr djävulen och när människan helt enkelt väljer rätt - då styr Gud."

Nu blev det lärdiskt som en av farsans elever sa. Jag skulle i all enkelhet vilja predika för en något simplare tankegång: Bekymra Dig inte så mycket om valet. I nio fall av tio har du valt redan innan Du kom till det Du upplever som ett vägskäl. Innerst inne vet du vilken väg Du kommer att ta - bekymra Dig inte. Var inte rädd!

Ta däremot vara på de tillfällen när Du inser att Du brutit Dina invanda mönster. En bekant till mig hade diskbänken full med vinflaskor. Jag blev

rädd när jag såg dem. "Jamen, så han vi har ju bott här i fyra år och inte lämnat tillbaka nån flaska än." Det var inte mängden som skrämde mig, det var det faktum att alla var av samma märke.

Såpass kan vi alla välja att vi prövar något nytt någon gång. Ta biffen blodig för en gångs skull. Prova ett ägg som inte är vändstekt, ät ovsidan av frallan!

På mitt skrivbord i Luleå står en liten bronsstygge som håller i tändstickorna. Det irriterade mig att stickorna som jag hade var för långa och skymde hennes ansikte. Men! En kväll insåg jag att jag kunde vända på bronsstatyetten så att figuren stod med ryggen mot betraktaren och blev faktiskt vackrare så. - Det enda man behövde göra var att vrida tändsticksasken ett halvt varv. Se där ett vägskäl! Och för mig kändes den nya tanken långt viktigare än det kändes att fylla fyrtio år.

Svante Lindqvist

Tre nya stjärnor på författarhimlen

Vid kulturnatten i Centralskolan steg det fram tre nya författare. Hilding Ollikainen, Albert Falck och Kent Boklöv berättade om sina nya böcker. Hilding tänker tillbaka, men ser också in i framtiden. Albert går igenom 2.500 ortnamn och ger en kort översättning av de finska och samiska ortnamnen. Kent berättar sina historier från barndomen på sitt mustiga språk. Böckerna kan beställas från biblioteket eller hembygds museet. Du kan också läsa mera om böckerna på kommunens hemsida www.gellivare.se

Sagoland – framtidsland

"Så har jag då nedtecknat några händelser som jag kommit i kontakt med under mina åttio år här i Malmberget. Detta säregna samhälle där så många unika händelser inträffat och där så många original fanns att bekanta sig med. Berättelserna är en gruvarbetares tankar och visar hur man tänkte och kände inför olika händelser. Ja, så talades det ute på arbetsplatserna och hemma i stugorna. Kanske finner du

tankarna naiva och det är sant. En enkel mans enkla funderingar är verkligheten". Hilding Ollikainen föddes 1913 i Malmberget. Han gick 6-årig folkskola i Dennewitz. Sen blev det som sextonårig växlare och senare malmlastare i gruvan. 40 år som gruvarbetare. Idag bor Hilding i Koskullskulle i ett hus som byggdes 1887 i Polcirkeln av engelsmännen.

Hilding Ollikainen visar stolt upp sin nya bok Sagoland – Framtidsland.

Foto: Lars Sundvall

Samiska och finska ortnamn i Gällivare

Ortnamn (dvs kartornas alla namn på boplatser, berg, sjöar, bäckar, myrar) beskriver ofta naturens utseende, växtligheten och djurlivet på platsen, dess läge mm. Men de kan också tala om händelser, personer som bott där och är därmed ett slags historiska dokument. Ortnamnen är alltså en rik kunskapskälla för bygdens kulturhistoria.

Gällivare kommuns ortnamn är huvudsakligen samiska eller finska, ofta sammansatta av båda dessa språk. Albert Falck har översatt ett urval av

Albert Falck visar upp Gällivare kommuns karta med dess 2500 ortnamn som finns i hans nya bok.

Foto: Lars Sundvall

kommunens ortnamn (c:a 2500 st) i boken "Samiska och finska ortnamn i Gällivare". Vill du få en liten försmak av bokens innehåll så läs Alberts ortnamn på sidan 3 i kommunbladet.

Gällivare kommuns CD-ROM "Gellivare - Sprickan i berget"

Nu blir Gällivare kommun först med en CD-ROM skiva som beskriver att "visst finns det att göra i Gellivare!". Du sätter in CD-ROM skivan i din dator och du kan

klicka dig igenom livet i Gällivare. Spännade filmer och vackra bilder varvas med musik som är gjord i Gällivare. Michael Johansson har varit ansvarig för

denna produktion tillsammans med ungdomar från Gällivare.

Kent Boklöv läser ur sin nya bok "Man är väl karl..."

Foto: Lars Sundvall

Man är väl karl...

"När jag flyttade upp till Malmberget 1966 från Skåne förundrades jag över gruvarbetarnas kroppsspråk, deras sätt att gå, som tyckte mig lika macho som i Latinamerika. Detta är en bok om karlarnas invigningsrit, den först skjutna älgen och om sättet att umgås i kojor och kåtor, sett ur en trettonårings ögon. Året är 1964 och jag lovar er härlig och mustig läsning som avspeglar denna machovärld på gott och ont.

Den är också resultatet av en förunderligt unik och klarsynt arbetsmarknadsinsats. Den arbetslöse Kent Boklöv tillbringade två månader i en kåta vid Tjirtjam under de smällkalla vintermånaderna januari och februari 1997 för att skriva ned sina historier från barndomen och återberätta de skrönor han hört som pojke. Arbetsförmedlingen beviljade beredskapspengar för det äventyrliga projektet. Han började egentligen skriva för att berätta om sin

barndom för sin dotter men det utvecklades slutligen till den bok ni har i handen. Personerna som berättelsen handlar om är redan legendariska och ingår i den lokala berättelsetraditionen. Jag har haft äran av att träffa de flesta av dem och kan intyga att Boklöv träffar på kornet inte bara med bössan utan också med pennan. Det kan väl tänkas att allt inte faller alla på läppen. Det må vara som det vill med det. Säkert är, att det är så här det berättas i jaktkojor och bastu under de långa vintrarna här uppe. Och därmed är det också en slags kulturhistorier som Kent Boklöv nu satt på pränt.

När jag så på en bussresa mellan Gällivare och Malmberget träffade författaren och han berättade om sitt projekt var det utan tvekan hans verk fick plats nummer tre i Gällivare folkbiblioteks skriftserie."

Lars Erik Johansson

- Det händer i Friska Gällivare -

- Jul och Nyårshelgerna -

Julaftonsbad

Simhallarna i Gällivare, Malmberget och Hakkas har julafton öppet kl 07.00-11.00.

I Gällivare bjuds det på levande musik vid bassängkanten med **Vision**.

Givetvis finns jultomten i simhallen. Förra året var det 810 personer som var i simhallarna på julaftonsmorgonen.

Grötgympa

Sporthallen
GF Dynamik bjuder på gratis gympa till julmusik.
27 december kl 14.00-16.00

Julfest i Ullatti

Dans kring granen med tomten i Logen, Ullatti
4 januari

J P Nyströms Nyårskonsert

J P Nyströms ger sin 20:e nyårskonsert i Gällivare
Folkets Hus Blå Forell
27 december kl 19.00

Öppet hus på kommunhuset

Visning av Tjäderspel, CD-Rom skivan "Gällivare-sprickan i berget", utdelas gratis.
Gällivarehäng samt frågestund om kommunen.

Vi bjuder på julglögg.
28 december kl 18.00,
29 och 30 december kl 12.00.

Berry Kurkkios Tjäderspel visas vid öppet hus på kommunhuset.

Foto: Kjell E Lundberg

Hemvändarkväll

Visning av utställningarna samt träff med hemvändarna i Gällivare hembygdsmuseum
29 december kl 19.00-21.00.

Jazz på stan

Centralskolans kafé
Jazzklubbens musiker spelar juljazz;
22, 29, 30 december kl 13.00

I Centralskolans kafé bjuds på jazz och hembakt till besökaren.

1998 års Miljökalendar

Vi har ännu kvar 1998 års miljökalender. Kom och hämta den på Kommunhuset. Vackra bilder av Håkan Hjorth, Albert Falcks ortnamn, arrangemangstips och miljöinformation har gjort Gällivares nya miljökalender till en succé.

Chatta med Märit!

Vi blir först i Norrbotten med att öppna en egen chatlinje. Du kan chatta med vårt kommunalråd Märit Palo söndag den **28 december kl 19.00** Vår chatlinje finns på www.gellivare.se. Märit svarar direkt på dina frågor och alla kan vara med som har Internet. Du kan också komma till kommunhuset söndag den 28 december kl 18,00 och se hur det går till att chatta.

Märit Palo väntar på frågor från när och fjärran den 28 december kl 19.00.
Foto: Lars Sundvall

Ansvarig utgivare: Ralph Forsberg
Redaktör: Lars Israelsson, Gällivare kommun
982 81 Gällivare, tfn 0970-18 115
E-post: lars.israelsson@kommun.gellivare.se
Produktion: Tryckparken AB, Gällivare

Nyårsfest i Koskullskulle

Nyårsrevy, snölabyrint, invigningstal och fyrverkeri redan kl 21.00 i Koskullskulle.

Det blir starten på Koskullskulles 100-årsfest .

Roland Larsson, född i Koskullskulle, framför sitt verk "Gruvarbetare skuter hund".

Grattis Lina och Jennie!

Gällivares unga förmågor Jennie Waara i snowboard och Lina Andersson i skidåkning har den senaste tiden gjort fina resultat. Jennie är klar för OS i Japan och Lina ställer upp i JuniorVM.

Kommunbladet säger grattis och lycka till !

Jennie Waara, stjärna i snowboard. Foto Lars Sundvall

Ring till lokaltaxa

Gällivare kommun har gjort ett avtal med Telia som innebär att det kostar localsamtalstaxa att ringa till 0970-18000 från riktnummerområden 0980, 0975, 0925, 0973. Vår växel 0970-18000 har öppet 24 timmar om dygnet. Alla stänger, men vi har öppet kommunhuset i Gällivare den 2 och 5 januari kl 10.00-12.00

Gällivare Sportfiskemuseum

Kom och besök Gällivare sportfiskemuseum som har fått så många lovord. Måndag den 29 december kl 19.00-21.00 är det fritt inträde på Gällivare Sportfiskemuseum.